

Bài 25. CON NGƯỜI VÀ THIÊN NHIÊN

Học xong bài này, em sẽ:

- Nêu được các tác động của thiên nhiên lên hoạt động sản xuất và sinh hoạt của con người.
- Trình bày được những tác động chủ yếu của loài người lên thiên nhiên Trái Đất.
- Nêu được ý nghĩa của việc bảo vệ tự nhiên và khai thác thông minh các tài nguyên vì sự phát triển bền vững. Liên hệ thực tế địa phương.

Từ khi hình thành và phát triển xã hội loài người, con người đã trở thành một lực lượng mới làm thay đổi bộ mặt Trái Đất. Con người đã và đang học cách chung sống với thiên nhiên, đồng thời chế ngự các thiên tai. Con người đã làm cho môi trường sống trên Trái Đất trở nên tốt hơn, nhưng cũng đang phải đối mặt với nhiều vấn đề về môi trường.

Tác động của thiên nhiên đối với sản xuất và đời sống

Tài nguyên thiên nhiên là các thành phần của tự nhiên mà con người có thể khai thác và sử dụng trong sản xuất và đời sống.

Để tồn tại và phát triển được, con người phải dựa vào các nguồn tài nguyên thiên nhiên. Thiên nhiên cung cấp cho con người thức ăn, nước uống, không khí để thở,... Thiên nhiên còn cho con người nhiều nguồn tài nguyên khác như: đất, khoáng sản, gỗ, các nguồn năng lượng,... để sử dụng trong sản xuất, tạo ra nhiều của cải vật chất nhằm nâng cao chất lượng cuộc sống của mình.

Các tài nguyên thiên nhiên chủ yếu là: khoáng sản, đất, nước, khí hậu và sinh vật. Cảnh đẹp thiên nhiên (thắng cảnh) là tài nguyên quý giá để phát triển du lịch.

Hình 25.1. Vịnh Hạ Long (tỉnh Quảng Ninh, Việt Nam)

Hình 25.2. Hồ E-me-ran (Ca-na-đa)

Ngày nay, con người đã có khả năng to lớn chinh phục biển cả, các vùng núi cao, các vùng khí hậu lạnh ở cực và cận cực, khoan sâu vào lòng đất để khai thác khoáng sản. Nhờ thế, con người khai thác ngày càng nhiều tài nguyên hơn, nhưng cũng làm thay đổi thiên nhiên trên Trái Đất ở quy mô lớn chưa từng có.

Các nguồn tài nguyên thiên nhiên phân bố không đều trên Trái Đất. Trên cùng một lãnh thổ có thể tồn tại nhiều loại tài nguyên thiên nhiên. Vì thế, những quốc gia và khu vực có nhiều tài nguyên thiên nhiên sẽ có lợi thế trong sự phát triển kinh tế.

? *Hãy nêu những tác động của thiên nhiên đối với sản xuất và đời sống của con người.*

Tác động của con người lên thiên nhiên

Nhu cầu của con người về các nguồn tài nguyên thiên không ngừng tăng lên cùng với sự tăng lên của dân số và sự phát triển của khoa học công nghệ.

Trong quá trình khai thác và cải tạo tự nhiên, con người đã gây ra những hậu quả không mong muốn.

Những tác động của con người đang làm cho môi trường bị ô nhiễm. Nguồn nước thải trong sinh hoạt, trong sản xuất công nghiệp không qua xử lý thải trực tiếp ra sông, hồ và biển làm ô nhiễm nguồn nước. Đặc biệt, các sự cố trong quá trình vận chuyển dầu, rửa tàu,... còn làm ô nhiễm nước biển, đại dương. Khí thải của các nhà máy, khí thải do sử dụng các loại nhiên liệu hoá thạch và khí thải của các phương tiện giao thông đang làm cho bầu không khí bị ô nhiễm.

Con người cũng đang làm cho nhiều nguồn tài nguyên bị cạn kiệt. Việc sử dụng đất không gắn liền với cải tạo, bảo vệ đất làm cho nhiều diện tích đất canh tác bị thu hẹp. Sự suy giảm rừng do con người khai thác gỗ, củi làm nguyên liệu; đốt rừng làm nương rẫy,... đang làm mất đi môi trường sống của nhiều loài động vật, thực vật, trong đó có nhiều loài quý hiếm đang đứng trước nguy cơ tuyệt chủng. Công nghiệp phát triển đã thúc đẩy khai thác khoáng sản ngày càng nhiều làm cho nguồn tài nguyên khoáng sản bị cạn kiệt dần và khó khôi phục trở lại.

Tuy nhiên, với sự tiến bộ của xã hội, ngày nay con người càng biết vận dụng các quy luật của thiên nhiên để khai thác thông minh và chế ngự thiên nhiên, tạo ra nhiều của cải vật chất nhằm nâng cao chất lượng cuộc sống như: hạn chế sử dụng nhiên liệu hoá thạch; khai thác nguồn năng lượng từ gió, sóng biển, Mặt Trời, thủy triều hay sự di chuyển của dòng biển,... Con người cũng đang chung tay bảo vệ thiên nhiên vì đây là mái nhà chung của nhân loại và muôn loài.

Hình 25.3. Cọn nước (guồng nước) tại tỉnh Hoà Bình, Việt Nam

Hình 25.4. Đê Ap-xlui-dic được xây dựng như một chiếc thước kẻ thẳng trên mặt biển giúp cho đất nước Hà Lan có thêm 1 650 km² để phát triển các làng mạc và đô thị

? *Hãy lấy ví dụ về tác động của con người đã làm cho thiên nhiên thay đổi theo hai chiều hướng tích cực, tiêu cực và khai thác thông minh các nguồn tài nguyên.*

1. Lấy ví dụ cụ thể chứng minh rằng:

- Thiên nhiên có vai trò rất to lớn đối với sự sống của con người.
- Con người đã tác động lên thiên nhiên làm nhiều nguồn tài nguyên đang bị suy giảm.

2. Hãy kể lại một việc mà em hoặc các bạn đã làm để góp phần làm cho quê hương ngày càng xanh, sạch, đẹp.